

І мужність, і героїзм

Для жителів Сарн важливою, радісною подією є визволення міста в січні 1944-го від німецько-фашистських загарбників. І скільки б літ не минуло, завжди пам'ятатимуть про трагічні події далеких 40-х минулого століття, якою ціною заплачено за сьогоднішнє мирне життя. На превеликий жаль, визволителів, живих свідків усіх трагедій, бід минулої війни нині майже не залишилося. Молоді, усім нагадуватимуть про Велику Вітчизняну обеліски на честь загиблих захисників, кінострічки, записані спогади фронтовиків, книжки та німі свідки історії – архівні документи. Є вони і про визволення від фашистів Сарн. Зокрема політдоносення начальника політвідділу Котопольсько-Коростенської стрілецької дивізії в політвідділ 13-ої армії про дії частин і підрозділів дивізії в Сарненській бойовій операції та масовий героїзм радянських воїнів, датоване 15 січня 1944 року. Зберігається воно у фондах державного архіву Рівненської області. Ось рядки з цього документа: "Уранці 10 січня 1944 року частини нашої дивізії, згідно з наказом командування, почали наступальні бої за оволодіння містом Сарни. Першими вступили в бій підрозділи вісімсотого стрілецького полку, яким командує підполковник Подтуркін і шістьсот тридцять п'ятого стрілецького полку, яким командує підполковник Сенченко...".

В який спосіб вели наступальні бої

з ворогом на підступах до важливої залізничної артерії - міста Сарни названі бойові підрозділи, з якою запеклістю перешкоджали цьому фашисти, теж говорить цей історичний документ: "...Бійці та командири цих полків кинулися в бій з усім устремлінням і рішучістю проти противника, який боронився. Підрозділи вісімсотого та шістьсот тридцять п'ятого стрілецьких полків, дякуючи стрімкому ударові, швидко прорвали оборону ворога й успішно форсували річку Случ, а потім з ходу заволоділи найважливішими опорними пунктами: селами Стрільськ, Глушиця, Люха, і передмістям Сарн селом Доротичі...".

Прелюдія до визволення райцентру була надто нелегкою, адже ворог чинив на кожному кроці шалений опір. Утім, читаймо далі: "...На цьому рубежі гітлерівці проявили наполегливий опір. У перший день боїв противник на ділянці наступу вісімсотого стрілецького полку Глушиця-Люха застосував вісім контратак, але, дякуючи стійкості наших бійців, усі контратаки були успішно відбиті з великими втратами для ворога в живій силі та техніці. Вісімсотий стрілецький полк, відбивши контрнаступи, продовжував наступ, першим увірвався на північну околицю Сарн і зав'язав вуличний бій. Шістьсот тридцять п'ятий стрілецький вів наступ у фронт, а чотириста вісімдесят сьомий стрілецький наступав на лівому фланзі – в обхід міста. Гітлерівці ки-

нули свої основні сили в південно-західному напрямку й безперервними контратаками, великою силою піхоти в деякій мірі потіснили підрозділи чотириста вісімдесят сьомого стрілецького полку в районі міста Сарни. Після цих боїв частини дивізії вели бої за оволодіння містом обхідним маневром...".

Яким же чином розвивалися подальші події за остаточне оволодіння радянськими військами містом Сарни? "...Вісімсотий і шістьсот тридцять п'ятий стрілецькі полки стрімким просуванням уперед і вмілим маневром у боях з противником обійшли місто з північного заходу, з'єдналися з підрозділами чотириста вісімдесят сьомого стрілецького полку, наступаючими в південно-західному напрямку. Таким чином у перший же день бою частини дивізії перерізали залізничні шляхи Сарни-Дубровиця, Сарни-Ковель, Сарни-Костоїль, Сарни-Остки, у результаті чого позбавили противника шляхів відходу в північно-західному, західному та в південно-західному напрямках. Оточений нашими частинами ворожий гарнізон у Сарнах виявляв жорстокий супротив, та, дякуючи рішучим дводенним наступальним боям частин дивізії, за підтримки артилерії, він був розбитий, знищений. Одинадцятого січня 1944 року частини повністю звільнили від німецько-фашистських загарбників місто і, продовжуючи наступ,

12 січня 1944 року на кінець дня вийшли на рубіж річки Горинь...".

Хочу запропонувати читачам ще один архівний документ, який розкриває зовнішню сутність фашизму. Це "Із повідомлення Радянського інформаційного бюро про злочини німецько-фашистських окупантів у місті Сарни" від 28 січня 1944 року: "...Жителі міста Сарни склали акт про звірства німецько-фашистських мерзотників. В акті говориться: "Німецькі бандити розстріляли та замучили тринадцять тисяч жителів міста і навколишніх сіл. Гітлерівські палачі замордували в надто жорстокий спосіб у застінках гестапо 23 медичних працівники, звірячу розправу вчинили німці над священиками Петром Калиновичем і Олександром Кухарським. Фашистські нелюди облили їх смолою та спалили на вогнищі. Ксьондза Людвіга Врарарчика гітлерівці розстріляли. Понад тисячу юнаків і дівчат німці вигнали на каторгу в Німеччину. Відступаючи з міста, фашистські варвари розрушили та спалили майже чотириста будинків, розгромили туберкульозний диспансер, дитячий будинок, поліклініку та всі шкільні приміщення".

Тому цілком зрозумілими були сльози радості всіх жителів міста, яким удалося-таки винести фашистське пекло, уціліти, побачити на власні очі дорогих їх серцю визволителів. З днем визволення міста, доброї сарненці!

Чеслав ХИТРИЙ.